

TORROJA

vii, 493).

8) *Les Torroelles*, veïnat empord., agre. a Palau-verdera (GGC, Gir.). 953: «*Torricella* in comitatu Petralatense» (*Cat. Car.* II, 237, 24, 243); *S. XIV*: Del poeta mallorquí Guillem de *Torroella* és així el seu nom i no pas *Torrella*, com diuen, car ho proven els seus propis versos de 9 síl·labes: en «Per una faula novella», v. 820, declara que encara no és cavaller sinó escuder. Encara en la forma no assimilada: 1259: Ponçii Guillemí de *Torreella* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 500); 1293: Fra A. de *Torreella* comanador d'Ascó (ib. I, 242).

D'altra banda la forma assimilada s'estenia fins a l'Alt Llgd.: 8 llocs dits (*la*) *Tourrouzelle*, en el dept. Aude, un mun. que és ja *Torrossella* a. 1271, i altres 6 o 7 mencions antigues amb *-rouz-*, i un agre. de Trebes, que ja és *Torrossella* el 1211 (Sabarthès, *Di. Top.*).

TORROJA

Poble del Priorat, 10 k. al Nord de Falset, i 5 al S. del monestir o priorat de Scala Dei, que és a l'extrem SO. del Montsant.

PRON.: *toŕóža*, a la Vilella Alta; *taŕó'ža*, a Vilanova de Prades (Casac. 1920); *taŕó'ža* anoto a la Vilella Baixa, 1934 (exc. 215, Ll. i, 65); i vacil·lant entre *to* i *ta*- en l'enq. del poble mateix (xii, 98-105). *Gentilici*: *toŕezáys* diuen alguns (Vilella Alta). Fou reconquerit al mateix temps que els altres pobles entorn de Scala Dei (GGC, 440).

MENC. ANT. Font Rius (*C. d. p.*, § 318): a. 1270: «termini --- (de) *Torrogia*» en les afrs. de *Pobolada*, cit. entre les «terras de *Moraria*, serra de *Vilella* --- rivo de *Ciurana*»; i, en lletra de c. l'a. 1300, nota al dors d'un doc. de 1151: «manso de *Espulga*, quem Ugonem de *Torroja* dedit domui Templi Barberani» (ib. I, p. 137n.).

2) TARROJA, poble de Segarra, 6 k. al N. de Cervera.

PRON.: *taŕóžə*, a Freixenet (Casac.), i a Cabanabona (1931, Ll. 29, 221); anàlogament en el poble, en l'enq. de 1956 (xv, apè. p. 3). La GGC (p. 446) no sap dades anteriors a 1077.

MENC. ANT. 1040: castellum *Turris rubeae* (Balarí, *Orig.*, 230); 1044: *Turre Rubea* cit. junt amb la Prenyanosa, doc. llegit a l'Arx. de Solsona; 1099: *Tarrogia* --- *Torrogia* (*MarcaH.*, 1210); *S. XI* s. d.: Bg. de *Turre Rubea* (veg. a l'art. *Guspí*) (Arx. Sols.); 1118: *Torroja* (*BABL* II, 113); 1148: Bg. de *Torrogia* (Albon, *Temple*, 314); 1167: castrum de *Turre rubea* (MiretS., *Templ.*, 311), cit. junt amb *Comalats*; 1196: *Turre Rubea* (*BABL* II, 114); 1241: *Torrogia* (MiretS., *Castellbò*, 205); 1318 (*BABL* v, 7); 1359: *Torroja* (*CoDoACA* XII, 59); 1464: *Tarroja* (Lladonosa, *Montsuar*, p. xvii).

Del d'aquest castell i feu prengué nom una dama casada amb el Vescomte de Cardona (Tarroja és 45 k. SO. de Cardona, i els Cardona tenien possessions allà entorn). 1234: «*Domna Toroga gratia dei vice-comitis*»

se *Cardone*» (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 434). Fou la muller de Ramon Folc el 1246 i mare de R. Folc VI, que signa: «uxoris Dne. *Tarrogie*» en una inscr. de 1326; potser, doncs, és l'alludida en poemes de Cerverí de Girona, p. ex. el 92 (Riq., 39).

3) En plural: *Les Tarroges*, veïnat de cases escampades, agre. 6 k. al Nord del cap del seu municipi, Bellvís.

ETIM. Contracció de *torre Roja* > *Tor-roja*, en part amb dissimilació *tarroja* que s'ha generalitzat modernament en el (2) i el (3), i que en (1) ha quedat només com variant vulgar.

Torrossella, V. *Torrossella*

TORROSSELLA, -SELLES, TORRECELLA, TORROSSOLLA, TROTXELLES

20 I altres variants mossàrabs d'un derivat o compost de TURRIS 'torre'.

En general es tracta de formes que ha revestit el diminutiu TURRICELLA (i el seu plural), en la seva evolució segons els diversos parlars mossàrabs i amb la ulterior adaptació al català dels repobladors.

I. 1) *Les Torrosselles* (oït *les toŕoséles*), pda. d'Albocàsser (xxviii, 92.4).

2) En l'enq. de Llucena (Alcalatén), a uns 25 k. de (1), vaig anotar *Les Torrocelles* (xxix, 110.6), que degué ser un santuari: el mapa Chias l'anomena «San Miguel de las *Torrosselles*».

MENC. ANT. 1492: «acceptant lo retaule de la esgl. de *Les Torrocelles* sots la forma e ---» (BSCC XII, 142); *S. XVI*: *Les Torrodelles* (*Memorial Muñoz*, però explicat en BSCC XIV: «*Torrocelles*, poblado desaparecido del t. de Lucena»). No n'hi ha notícia en els censos de moriscos del S. XVI, ni en el de 1609 (Reglà) ni en GGRB, però figura escrit *Les Torroelles* en la llista governativa de c. 1600 (entre *Useras* i *Atzebeta*), p. p. Chabàs (*El Arch.* I, 386), que li atribueix 20 cases segons Escolano o una altra font; 1608, en un document que vaig copiar a l'Arx. Munic. de Xodos (que és 9 k. al N. de Llucena) sense altre poble entremig: «camí que va a *les Torrosselles*» (xxix, 94, 25-26) referint-se evidentment al mateix lloc. El capellà de Les Useres diu la missa cada divendres al santuari de St. Miquel de *les Torrocelles* (Espinàs, *Alcalatén*, p. 47).

3) *La Torrecella*, pda. anotada a l'enq. de la Vila Joiosa (no sé si oït també de viva veu: xxxv, anex, lín. 19), amb referència a un procés de 1780 (que m'hi mostraren).

4) En el te. de Tibi, 30 k. a l'O. del (3) i a més de 20 k. del (5): *les toŕozéles* (xxv, 127.7). *AlcM*: *Torrossella*, llog. del mun. de Tibi.

5) *La Torrossella*, pda. del te. d'Alacant (xxxv, 121.10).

II. Posem a part els que presenten l'evolució fonètica de c* en é, que podem dir clàssica del mos-